

«Azerbaýjanyň Neýzen Tewfigi» Şahyr Tewfik Hasanly: «Boýuňy ýere sokaýyn!»

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

"Azerbaýjanyň Neýzen Tewfigi" Şahyr Tewfik Hasanly: "Boýuňy
ýere sokaýyn!" «AZERBAÝJANYŇ NEÝZEN TEWFIGI» ŞAHYR TEWFIK
HASANLY: «BOÝUŇY ÝERE SOKAÝYN!»

*Mayis Alizadäniň häzirbegjanly şahyr Tewfik Hasanly bilen
gürründeşligi*

Milletleşme prosesinden geçen jemgyyetleri täzeden feodalistik düzgüne salma synanyşyklaryna garşıy göstermegiň gündelik mediýadan-da has täsirli guraly satiradır.

Diktatura režimleriniň basylary artdygysaýy ykdysady sistemanyň bozulýan ýurtlarında garyp-gasarlaryň Alladan soñ umyt bildiryän we teselli gözleýän adamlary satiriki ýazyjy-

şahyrlardyr.

Biziň günlerimiziň Azerbaýjany munuň bärkije mysallaryndan bolandygy üçin wagt öz satiriki şahyrlaryny-da ýetişdirmegi başarypdyr.

Aýratynam ýaşlaryň we garyp gatlaklaryň arasynda giňden tanalýan azerbaýjanly şahyr Tewfik Hasanly şu aýratynlyklary satira gyzykýan gatlaklaryň ünsünü çekipdir.

Okyjlara gyzykly bolar diýen pikir bilen Azerbaýjanyň eýran serhedine golay Lenkeran şäherinde ýasaýan Tewfik Hasanly bilen söhbetdeş bolduk.

• **«Mirza Ali Ekper Sabir biz azerbaýjanlylaryň milli aýratynlygynyň kemala gelmeginde deňine ýetip bolmajak rola eýe şahsyýetdir»**

Köplenç özboluşly stiliniň bardygyna ynanýan we azerbaýjanlylaryň hüý-häsiýetlerini öz stili bilen beýan edýän şahyr Tewfik Hasanly eserlerinde diňe azerbaýjan halkynyň däl, beýleki etniki azlyklaryňam hüý-häsiýetlerini suratlandyrmagá synanyşyandygyny aýdýar.

«Stilimiň beýleki galamdaşlaryma meñzemeýändigini pikir edýärin» diýýän Tewfik Hasanly «azerbaýjan raýatlarynyň häIrki hüý-häsoýetlerini janlandyryp bilyändigime ynanýaryn. Satira žanryna täze mazmun we beýan ediş formasyny girizdim. Muny «syýasy satira» diýip atlandyryp bilerin» diýdi.

Tewfik Hasanlynyň pikiriçe, bütindünýä satira edebiyatynyň görünücli wekillerinden Mirza Ali Ekper Sabiriň şygylary syýasy satiranyň nusgalary däl.

Hasanly bu pikirini şeýle düşündirýär:

«Azerbaýjanda edebiýata syýasy satiranyň başyny iň giň görnüşde men başladym. Mirza Ali Ekper Sabir biz azerbaýjanlylaryň milli aýratynlygynyň kemala gelmegine deňine ýetip bolmajak rola eýe şahsyýetdir. Sabir azerbaýjan şygryýetinde satira žanrynyň çürbaşydyr. Şahyryň eserlerini hiç wagtam anyk pikir hökmünde kabul edip bolmaýar. Şahyr illýuzionist däl, ol ruhy ynsan.

«Owal näme bolsak, biz häzirem şobır zatdyrys» diýen Sabiriň

biziň beýnimize özgermegini gerekdigini guýmaga synanyşandygyna garamazdan, biz hiç üýtgämzok, öñki durkumyza galýarys. Sabir halkyň özgermegini we ösmegini, döwrebap pikir-düşünjelere eýe bolmagyny isleýärdi»

- «**Yza tesişligiň bardygyny inkär edip bilmerin, ýöne göreşimizi dowam etdirýärис**»

Azerbaýjan mundan öñ feodalizm döwrüni başdan geçirendigi üçin täzeden ol stadiýa gaýdyp gelmegiň gynançly ýagdaýlary döredýändigini aýdýan Tewfik Hasanly «Azerbaýjanyň daşyny birnäçe uly ýurt gurşap alypdyr. Şolaryňam ýiti täsiri bar. Azerbaýjan öñe däl-de, belli bir derejede yza gidýär. XXI asyrda pikir-düşünjelerde rewolýusiyalar bolup geçýär. Biz bu öwrüliklerd dürli görnüşde baha berýärис. Şonuň üçinem gymmatlyklary seljerip bilşimiz döwrebaplykdan kän-kän yza galýar. Pikir-düşünjelerimiz aşa sozuldy. Jemgyýeti şekillendirmäge edilýän synanyşyklaryň netije bermegi gynançly ýagdaýlary orta çykarýar. Aňsat dolandyryp bolýan jemgyyet emele getirilýär. Şonuň üçin teleýaýlymlar şobır zady gaýtalap, şobır zady agitirläp bizi feodalizme dolap getirýär. Emma sagdyn düşünjeli, giň gözýetimli ýaş nesilleriň orta çykmagynda meniňem rolumyň bardygy üçin özümi bagtly duýýaryn. Yza tesişligiň bardygyny inkär edip bilmerin, emma sagdyn şertleriň goralyп saklanmagy üçin armazak galamdaşlarym bilen birlikde göremegimizi dowam etdirýär. Ýazýan zatlarymyznyň bizden soň bu sferany hasam giňeltjekdigine ynanýaryn. Eserlerim menden soň hasam güýclener, enşalla!» diýdi.

- «**Töhmet atyp meni iki gezek tussag etdiler, halkara guramalar meni syýasy tussag hökmünde ykrar etdi**»

Syýasy režimiň we döwlet işgärleriniň özüne gowy göz bilen seretmeýändigini aýdýan Tewfik Hasanly «Töhmet atyp meni iki gezek tussag etdiler, halkara guramalar meni syýasy tussag hökmünde ykrar etdi. Ýone garyp-gasarlar meni gowy görýär, şygyrlarymy okaýar. Daşardaky azerbaýjanlylaram meniň şygyrlaryny halap okaýan, diňleýäm eken. Şygyrlarymy özüm

sesli okaýandygym üçin diňleýjilerim bilen hasam täsirli gatnaşygy saklap bilyärin» diýdi.

«Şygyrlaryny menden başga beýle şowhunly okap biljek adamyň ýokdugy aýdylýar. Munuň düýp sebäbi meniň bu şygyrlar bilen ýasaýanlygymda» diýyän Tewfik Hasanly sözlerini şeýle dowam etdirdi:

«Şygyrlarymyň köpüsi gaýgy-gussadan, Azerbaýjanyň problemalaryndan doly. Her şygyrymda müň bir kynçylygyň yzy bar. Hamana biz özgerişligi berk ýigrenýän jemgyýet ýaly. Şonuň üçinem geçmişden gözbaş alyp gaýdýan nogsanlyklary aradan aýyrjak bolup jan edemzok. Pikir-düşünjelerimizi mundan bir ýarym asyr öñ gazanan milliligimiziň binýadynda özgertmegimiz gerek.

Halkymyzyň muny başarıjakdygyna ynanýaryn. Bu bulaşyk döwürleriň we kynçylyklaryň hötdesinden hökman geliner. Şeýle göreşiň içinde elim galamly meniňem barlygym meni buýsandyrýar. Halkymyzyň bagtyýar durmuşda ýaşamagy meniň baş idealyň bolandygy üçin men dünýäden gidenden soňam şygyrlarymyň ýaşajakdygyna ynanýaryn. Hatda eserlerim menden soñ hasam täsirli bolar».

Tewfik Hasanly şygyra başlamagyny şeýle beýan etdi: «Edebiyat dünýäsine meni galamym getirdi. Men Hudaýa ynanýan adam. Hemmämiz eden ýağşy-ýaman işlerimizden ietri soraga çekileris. Men ýontemje şygyrlary ýazyp ýörkäm, bir gije söygüli pygamberimizi (s.a.w) düýşümde gördüm. Ol maňa Kurany-Kerimi sowgat berdi. Şol düýşden soñ meniň şygyrlarym başgaça görnüşe gordi we iň gowy şygyrlarymy 25 ýaşyndan soñ ýazmaga başladym».

«Ýazyjylar soýuzyna agza bolmak kelläme geljek zat däldi» diýyän Tewfik Hasanly: «Iki kitabym çap edildi. Göreş barada aýdanda; hawa, men içimdäki ody kagyza dökýärin. Halkymyzyň bagtyýar durmuşda ýaşamagy we ýurdumyzyň mundanam ajaýyp bolmagy üçin galamym bilen göreşyärin. Emma hemme zatdan öñ içimdäki dert-aladany sözler arkaly gowzadýaryn. Ýurek menden nämäni talap etse, şonam ýazýaryn» diýdi.

Tewfik Hasanly sözünüň soňunu şeýle jemledi:

«Garabagymyzyň ermeni okkupasiýasyndan halas edilmeginden soñ

söýgi hakda şygyrlar ýazaryn öýdüpdim. Emma ýurdumyzdaky kynçylyklar artdygysaýy söýgi şygyrlaryny ýazyp bilemok. Azerbaýjan edebiýatynda ýaşajagyma bolan ynanjymy berk saklaýaryn. Şygyra, çeper söze gyzyklanmanyň şeýle az döwründe halkymyzyň meniň klassyky edebiýatymyzyň stilinde ýazýan eserlerimiň şular ýaly söylüp okalmagyndan uly bagt barmy näme».

Geliň, indi bolsa, Tewfik Hasanlynyň meşhur şygyrlarydan birini bilelikde okalyň:

*Bolar-bolmaz mukamlary,
Çal, boýuňy ýere sokaýyn.
Mundanam has erbet güne,
Gal, boýuňy ýere sokaýyn.*

Sen, eý, sabry daş bolanym,
Maňa watandaş bolanyň,
Goýun seriňe aýlanaýyn,
Mal, boýuňy ýere sokaýyn.

Hudaýa bende bol, geple,
Söhbeti sal, fende* geple,
Aram-aram sen-de geple,
Lal, boýuňy ýere sokaýyn.

Entegem çig, bişmänsiň-ä,
Ýol-düzunge düşmänsiň-ä.
Henizem ýetişmänsiň-ä,
Gal, boýuňy ýere sokaýyn.

Gorky münmüş küregiňe,
Girmiş gaty çöregiňe,
Kimler salmyş ýüregiňe,
Hal, boyuňy ýere sokaýyn.

Saýlaňda bir gün deputat,
Biz bozbaşa reýiňi sat,
Reýe uzatsa on manat,
Al, boýuňy ýere sokaýyn.

Hamyrsyzdyr tabagyň-da,
Tagam duýmaz damagyň-da,
Dalyň-da, dal gabagyň-da,
Dal, boýuňy ýere sokaýyn.

Gorkaklygňy boýnuňa,
Al, boýuňy ýere sokaýyn!

Maýis ALIZADE.

Ýekşenbe, 15.09.2024 ý.

**fende* – *ylymda*, *fen* – *ylym*. Edebi makalalar